

Lovrač

Spisal JAN PLESTENJAK

Kaj boš čenčal, čenča m-

rasta!" je ugovarjal Lov-

rač, "Pred svetom bom po-

vred v zvel sirotu, ki mi ne bo

očitati grunta. Kar bo

na, bo moje, povsod bom

rekel: kaj ima, sem jí jaz

zakor hočeš! Jaz jo po-

vam lahko govorim z njo,

avna je in delavna. To je

prese, ker ti nič ne manjka,"

siljeval Macafur neznano

sto vduvov Lovraču.

"Kaj pa hočem, bi ga pa vze-

la!" se je odločila.

Niti vprašala ni, ali je lep,

ali je grd, le to jo je še zanimi-

lo, če je grunt zadolžen. Tako

so vsaj njeni gospodarji cenili

sosedje.

"Nak, zadolžen pa ni. Pet in

devetdeset johov sveta ima, ta-

ki to povem. Dva grunta!" je

udarjal Macafur in se ji dobril.

"Bi ga pa vzele, če me bo rad

imel," je ponovila in sklonila

glavo, kot bi ji bilo žal za svojo

obljubo.

"Boljšega moža ne bi mogla

dobiti," jo je navduševal Maca-

fur in razlagal dobre Lovrače-

ve lastnosti, dobrote grunta in

prijetnosti zakonskega življe-

nja.

Ni se še zvečerilo, ko se je

oglasil pri Marijanici Matevž

iz doline, njen fant.

"Marijanica, kaj si pa tako

zbganega?"

"Matevž, omožila se bom!"

"Res?"

"Danes sem imela snubce!"

"Pa se daj!" je Matevž za-

mahnil, se zaokrenil in se delal

uzlanjenega.

"Matevž, nič ne maraj, saj

te imam rada in te bom zmerom

imela. Lovrač bi me vzel, grun-

tar je, tebi in meni bi bilo do-

bro." Sama se je čudila, kdo ji

je vdahnil to misel, da z dela

se ji je tako dobra, da je z ne-

okretno roko objela Matevža.

Matevž se ji je odmakal, ni se

ja pa odmaknil.

"Matevž, če ti ni prav, se pa

ne bom!" je zamoledovala, pa

ji je bilo žal besede, ko se je

spomnila, da bo ostala potem

dekla in čakala na Matevža, ki

je ne bo vzel nikoli.

"Nič ti ne branim, čeprav te

imam rad," se je začel zvito iz-

mikati in pomislil na večere, ko

je vasoval z njo, potem z Len-

ko in nazadnje z Micko, ki se

je priklatal na kmete od Bog

ve kje, Matevž Marijanice ni

imel resnično rad. Bil je lenuh,

pokvarjen fant, ki je imel zelo

kosmato vest, zlasti ko je šlo

za tvoje in moje. Dekleta so mu

bile brisalke, kamor je vtikal

svoje umazane prste. Ob Mari-

janicem bolj budalastem kot

iskrenem namigavanju je obšla

Matevž zlobna misel, ki se je

je razveselil, in hitro odgovor-

il.

"Marijanica, zagrabi, to je

prilika, ki je ne bo nikoli več.

Midva pa ostaneva prijatelja,

kot sva bila. Velja?" je brez

čustva in brez sramu odločil

Matevž.

"I, seveda," se mu je surovo

nasmejhila Marijanica in mu

segla v roko.

Matevž je zdiral v dolino in

se napil. Ne na žalost, ampak

na veselje. Videl je, da mu bo

Marijanica mogla postreči z

denarjem in z vsem, ko bo Lo-

vrača žena.

Marijanica si je pa tisto noč

namisljala moža, ki jo bo nego-

val in oblačil, ona pa bo ukaz-

vala po košenih in njivah, ho-

dila ob nedeljah gosposko k

masi in razkazovala bajtaricam

in deklam židano ruto, zlat-

verižico in svetle prstane.

"Vzamem ga!" je bil njen

sklep tudi, ko se je prebudila.

Kaj bi s fantom, ko ne veš,

bo vzel ali ne, ko ne veš,

ko kdaj imel kaj ali ne. Tu

samome primes in že imas?"

Iz Slovenije

(Nadaljevanje z 2 strani)

Jutro od 22. avgusta 1943: Biserni mašni jubilej je obhajal Št. Jurški župnik in kanonik Valentin Mikuš, sedaj kanonik v Ljubljani.

Jutro od 5. septembra 1943: Dr. Janko Arnejc je postal novi župnik pri Sv. Jakobu v Ljubljani.

ST. ČADEZ:

O slovenskih imenih mesecev

Kakor pri vseh narodih, so tudi v življenju starih Slovencev igrali važno vlogo vremenski pojavi, različni poljedelski opravki in predstave o verskem življenju.

Vse to opažamo tudi v imenih mesecev, katerih pomen se nanaša na gotove pojave v naravi, na letne čase, določena poljedelska opravila, vedenje živali v nekaterih dobah in na rast in cvet rastlin in cvetje. Imena mesecev niso bila prvotno določena kakor sedaj, na astronomsko fiksirani začetek in konec; to so postala šele, ko so se narodi s posredovanjem krščanstva seznanili z imeni rimskih mesecev. Tako n. pr. listopad ali november ni pomenil prvotno meseca, strogo omejenega časa, temveč letno dobo, ko listje odpada (listopads) in ko zemlja že zmrzuje v grude (gruds, gruds).

Najstarejša imena mesecev pri nas so zapisana v loškem rokopisu iz leta 1466. V ogledskem breviaru iz leta 1496 so ohranjena imena mesecev, ki so bila zapisana leta 1576. Lastni breviari je bil mašnik Simon Otava, ki je podaril knjigo iz prijateljstva Janezu Grudnu, župniku v Ihanu; ta pa je umrl že leta 1582. Letnico smrti je zapisal njegov brat Tomaz. Z enako pisavo, s katero so zapisana imena mesecev, je zapisano tudi "anno Domini 1576." Iz tega sklepamo, da izvirajo nazivi iz leta 1576. Tretji zapis imen imamo v Trubarjevem koledarju iz leta 1582. Naslednji zapis se nahaja v radovljški matrikuli iz leta 1468, nastal pa je šele okoli leta 1600; imena mesecev je najbrž zapisal ljubljanski prošt Gašper Freudenschüss (1580-1603), ki je bil takrat tudi ravnatelj župnika. Končno imamo peti primer imen v prvi slovenski praviti za leto 1726. Po zapisu, ki je bil izvira iz leta 1850, se je že izgubilo dvoje prastarih imen mesecev, ki so ju nadomestili z drugimi izrazili.

Pri razmotrivanju imen posameznih mesecev, katerih razlage bomo skušali kar najbolj točno podati, omenimo še, da so posamezni meseci v bajeslovju celo posebljeni, n. pr. v bajki o dvanaestih mesecih: na vrhu nekega griča plapola ogenj; okoli ognja leži dvanaest kamnov, na kamnih pa sedi dvanaest mož. Trije so bili starci in že vsi beli, trije so bili v srednjih letih, torej možje, trije so bili že mlajši, trije najmlajši pa so bili tudi najlepši. Vsi so molčali in zamišljeno zrili v ogenj. Ledeni mesec sečen je imel dolgo brado

in lase bele kakor sneg. V rokah je držal palico batyk (batič). Počasi se dvigne, stopi k najmlajšemu mesecu, poda mu palico in reče: Brat, sedi na moje mesto! Najmlajši mesec stori tako in zamahne s palico; v tem trenutku šine plamen kviša, ogenj zagori močnejše in sneg se začne tajati. Drevesa pozneje popke, pod bukvami zazeleni trava, v travi vzklikuje cvetke in pomlad je tu.

Opozorimo še na dve personalifikaciji letnih časov, na Vesno, boginjo pomlad, podobo vsega življenja in na Morano, boginjo zime, ki je nasprotnica vsega življenja, ki je smrt. Vemo, da so starci Slovani slavili okoli Božiča zopetno rast sonca in nosili v slovesnem obhodu boginje Morane na grmado. Tako zanje rasti dan (prosijek), sneg se polagoma topi in naznanja se že pomlad; toda vreme je še spremenljivo (lugati) in preteče še nekaj časa, da pride v deželo pomlad. Zemlja se osuši (sušu) in sedaj se že lahko orje. Seme klijie in raste, pride čas cvetja (cvetu) in kmalu smo sredi poletja (luto) in vročina (zaru). Začenja se žetev (sripu) in mlačva in pridelki se polagoma zvajo na vozovih domov (kolovozu). Priča čas, ko listje odpada (listopad) in ko zemlja že zmrzuje v grude (gruds).

Pratika: Prosheniz, Sizhan, Suschez, Mali Traven, Manyk, Veliki Traven, Koshni Zveit, Mali Serpan, Veliki Serpan, Kimoviz, Kasapersk, Listovnij, Gruden. Leta 1845, ki je izšla Bleiweisova "Nova pratika," je izpodrinil pod vplivom severnih Slovanov listopad listovnij, leta 1857 pa vinotok kozopersk. Pratika: Prosheniz, Sizhan, Suschez, Mali Traven, Manyk, Veliki Traven, Koshni Zveit, Mali Serpan, Veliki Serpan, Kimoviz, Kasapersk, Listovnij, Gruden. Kakor smo že omenili, meseci niso bili, prvotno točno določeni, temveč so le označevali dobo letnih pojavov ali čas, ko se opravlja kako kmetijsko delo. Vzemimo prvi mesec prosinec, ki je bil zapisana leta 1576. Lastni breviari je bil mašnik Simon Otava, ki je podaril knjigo iz prijateljstva Janezu Grudnu, župniku v Ihanu; ta pa je umrl že leta 1582. Letnico smrti je zapisal njegov brat Tomaz. Z enako pisavo, s katero so zapisana imena mesecev, je zapisano tudi "anno Domini 1576." Iz tega sklepamo, da izvirajo nazivi iz leta 1576. Tretji zapis imen imamo v Trubarjevem koledarju iz leta 1582. Naslednji zapis se nahaja v radovljški matrikuli iz leta 1468, nastal pa je šele okoli leta 1600; imena mesecev je najbrž zapisal ljubljanski prošt Gašper Freudenschüss (1580-1603), ki je bil takrat tudi ravnatelj župnika. Končno imamo peti primer imen v prvi slovenski praviti za leto 1726. Po zapisu, ki je bil izvira iz leta 1850, se je že izgubilo dvoje prastarih imen mesecev, ki so ju nadomestili z drugimi izrazili.

Preostaja nam še, da omenimo, da je imelo tudi krščanstvo vpliv na nekatera imena mesecev. V breviaru srečamo mesec kerstnik; v imenu tiči beseda kres, torej praznika sv. Janeza Krstnika. Novejše ime za februar je svečan, kar pa pride od svinje (svešta — sveča).

Preostaja nam še, da omenimo, da je imelo tudi krščanstvo vpliv na nekatera imena mesecev. V breviaru srečamo mesec kerstnik; v imenu tiči beseda kres, torej praznika sv. Janeza Krstnika. Novejše ime za februar je svečan, kar pa pride od svinje (svešta — sveča).

Prostor za pip

Pri nekem zobozdravniku v Augsburgu si je dal star možak izdelati popolno, novo zobovje. Ko je bilo zobovje gotovo, je odšel ves zadovoljen na svoj dom. Po par dneh pa se zopet vrne k zobozdravniku s prošnjom, da bi mu iz spodnje čeljusti odstranil desni podočnik. Na začetku vprašanje zobozdravnika, zakaj to, je star možak odgovoril: "Nu, luknjo pač potrebujem zato, da morem vanjo obesiti svojo pipo."

—

Od vsakega dolarja, ki ga je

potrošila Canadian National Railways v letu 1942 je šlo 43 centov za plačo delavcem.

Sedaj si pa oglejmo mesece naših virov:

Loški rokopis našteva sledeče mesece:

Prosynicz, Setstzan, sušec, maly trawenn, weliky trawen, bobouczett, maly serpan, Poheruch, listognoy, kozowpersth, gruden;

Breviar: prossint, setschan, suschitz, mālitrauen, weliky tr

Jo Van Ammers-Kuller:

UPORNICE

ROMAN

Hendrikova gorečnost je izja. On ni le v lastni hiši nadomestil sveč in regulacijskimi svetilkami, pač pa je celo v svoji tovarni vpeljal času primerne način razsvetljave namesto kadečih se, na podboje prijetnih oljenic. Bil je tudi sostavnik 'Dobrodelnega društva,' čeprav si ni dal vzeti predričanja, da je uboštvo od Boža ustvarjena uredba. Celo za regenta pred kratkim ustanovljenega zavoda za starčke in starke se je dal izvoliti. Ne toliko radi svojega notranjega sočutja z usodo siromakov in nesrečev, pač pa radi dobrodrušne prilike, da bi svoje stare, odpušcene delavce lahko udobno spravil pod streho. Menil je, da je z vsemi temi ukrepi zadostno dokazal svoj smisel za zahteve časa. Toda mrzlična žena po novotarijah, nesmiselno navdušenje za vsakovrstne iznajdbe hudiča sta mu bila na vso moč zoprna kakor zdravemu Holandcu. Zlasti je imel piko na tisto hudičevu kukavčje jajce, s katerim so se zadnje čase vršili v počasni Hollandiji razni poskusi — namreč na paro. Celo v Leidenu, slavnem radi svoje modrosti, so resnično prebivali ljudje, ki so veljali za bistre glave in katerim je bil zvesti belcebuvov spremlevalec vsekakor nekaj več kakor nevarna in nezanesljiva igrača.

Ceprav se je stari Coornvelt čutil vzvišenega v svojem dobrostanstu kot ugleden trgovec, občinski svetnik in cerkveni starešina, je popolnoma v smislu svojega časa brezmejno spoštoval 'včenega moža.' Bil je ponosen, da je od svojih štirih sinov delil le z enim vodstvo tkalnice in da bodo ostali trije ponesli ime Coornvelt visoko v kroge božjih in pravnih učenjakov. In za križ svojega življenja je smatral ta tiransko nad ženami in otroki svoje hiše gospoduječi mož, da njegov najmlajši sin Abraham, ki je bil kakor Hendrik določen za župnika, očitno ni te odlike prav nič cenil. Niti glad niti udareci niso mogli svojeglavega fanta pognati h knjigam, pač pa je smuknil, kadarkoli se mu je nudila prilika, v tkalnico, kjer se je ukvarjal s starimi, zavrženimi vrvmi in si izmisljal neumnosti, ki jih je imel za iznajdbe.

Lodewijk Coornvelt se je imel za prosvetljenega moža, ki se ni zapiral pred svojim časom, dasi je, kar je spadalo tiste čase k bonitonu, imel marsikaj na srcu zoper 'duha stolet-

sosed in konkurenč van Doevert, vrhu tega še menonit, ki ni spoštoval ne Boga ne božje postave, zares poskusil z dvema statvama na paro in, kakor je Nicolaas suho poročal očetu, naročil za prihodnje leto še štiri. Tuk pred mestom, na nedavno porušenem nasipu, je van Doevert gradil celo novo tovarno. Bilo je videti, da mu navzlic brezupnemu zastoju celo zavarovali s hlodji, da bi ne zgrmelo na tla, se je tega zopet domislil; hkrati se je spomnil onega drugega trtega, upornega duha, duha lastne sestre, katere se je oklepal z vso nežnostjo, kar je je zmogel, ki se je v skupnih otroških letih večkrat postavila po robu očetovi oblastižljnosti in ki se je moral v svojem poznejšem življaju tako grenko pokoriti radi tega.

Toda kaj naj on počne z otrokom pokojnico, ko vsa strogočnost njegovega očeta ni nič zategla pri Ani, z odraslo dekllico, v kateri srcu se je menda drevo oholosti že zelo razbohotilo. Kako naj poseju tu semo krščanske vdanosti, ko je bila pa njen očitno tako slabo zorana?

Tedaj je obtičal njegov pogled na najstarejšem sinu, ki je stal tam v svojem čremuh dohovniškem plašču tako vitez in visok in ki je s tako globoko resnobo

opazoval delo na hišnem čelu.

Kako zelo bi pridigar lahko vplival na žensko! Kdo bi utegnil bolej od Hendrika, ki je ta čas pač

čakal na službo in je moral živeti v očetovi hiši, skrbeti za blagor.

Miebetjejine duše in ji s

spodbudnimi pogovori pokazati resnovo življenga, katere očividno ni še prav nič poznala!

s to hudičarjo!"

In drugič v treh dneh je prišlo do nezaslišanega dogodka, da mu je mlada, slabo vzgojena stvar ugovaljala, da je razkazovala svoja lastna mnenja in je celo smeje se prisila na dan z domnevo, da bo strič v nekaj letih gotovo izpremenil svoj nazor! Prav sedaj, ko je gledal kamnoseke, ki so izdržalo zavarovali s hlodji, da bi ne zgrmelo na tla, se je tega zopet domislil; hkrati se je spomnil onega drugega trtega, upornega duha, duha lastne sestre, katere se je oklepal z vso nežnostjo, kar je je zmogel, ki se je v skupnih otroških letih večkrat postavila po robu očetovi oblastižljnosti in ki se je moral v svojem poznejšem življaju tako grenko pokoriti radi tega.

"Hein!" Zapovedujoče očetovo znatenje je zmotilo mladega pridigarja v njegovem premišljevanju. "Ali ste s svojo stricino Miebetjejo že govorili o tem, h kateremu župniku naj hoditi v cerkev?"

"Jaz . . . ? Ne, oče, jaz sem mislil sem . . ."

Lodewijk Coornvelt ni verjal lastnim očem. Jecljanja in plašnega lovlijenja besed ni bil vajen pri svojem najstarejšem sinu. Temno rdeč in v zadregi, kakor obraz mlaščenca, ki je kaj, požrl, je stal sinov obraz pred njegovimi očmi, in v svojo največjo jezo je domeval, da je uganil vrok. V vsakdanjem življenu je bil Lodewijk Coornvelt do ljubezni, katero je kot pesnik opeval z zanositimi besedami, bolj nezaupljiv, kakor pa se je navduševal zanj. To bi ravno še manjkalo, da bi Hendrik, ki si je kot pridigar moral še priboriti glas in kurijero, in ki je radi prevaženih župnij že več kakor

starejša sinova zdaj za tek stala drug poleg drugega, oče primerjal oba Mahoma je kakor bliski letelo njegove kupitve možgane: če bi mogel Nosa in Miebetje zdržati v sko dvojico! Kakor se večkrat, kadar je prevodil, pokazalo, ni bilo lahko poiskati za Nicolom. Žadnje čase je postavljen in čemerem, zatem prekletem potovanju.

(Dalje prihodnjic)

Novo-zlandski vojak skrbi za svojega psička, se mu kje ne izgubil, zato pa ga nosi na svoji prtljaj kje na Južnem Pacifiku. Psiček bo kmalu pravi veteran.

Gornja slika izgleda, kot bi bila posneta kje v New England ali Oregonu, kjer so krasni sadni vrte resnici pa je bila posnet ob cesti, ki vodi v Camino di Ljubljani. Na sliki je videti par ranjenih italijanskih vojakov, ki se vračajo v zaledje. Ti so bili v bojih proti Nemcem strani zaveznikov.

SLOVENSKI VEČER

v soboto, 22. januarja

Servirali bomo kranjske klobase in kislo zelje.

Za godbo bo skrbel Kusar Trio in njegov pevski duet.

**MR. in MRS.
LOUIS WESS**
SLOVENSKA GOSTILNA

317 E. 200. ST.

Victor Paz Estessoro, bivši ekonomski minister Bolivijske, je bil voditel petih, ki so strmolagili bolivijsko vlado. On je sedaj razglasil sodelovanje z zaveznički, klub temu, da je bil prej sto odstotno za osišče.

Ali iščete delo?

Ako iščete delo v kaki tovarni, ki izdeluje vojne potrebščine

**NE POZABITE NAJPREJ POGLEDATI
V KOLONO NAŠIH MALIH OGLASOV!**

SKORO VSAK DAN IŠČE KAKA VOJNA INDUSTRIJA TE ALI ONE VRSTE DELAVEC

★ ★ ★

VOJNE INDUSTRIJE, KI OGLAŠAJO V TEM DNEVNIKU IŠČEJO . . . POMOČ!

Kadar vprašate za delo, ne pozabite omeniti, da ste videli tozadovni oglas v Ameriški Domovini

ŽENINI IN NEVESTE!

Naša slovenska unijnska tiskarna vam tiska krasna poročna vabilna po jako zmerni ceni. Priđite k nam in si izberite vzorec papirja in črk.

Ameriška Domovina

6117 St. Clair Ave.

HENDERSON

V BLAG SPOMIN

SEDMJE OBLETNICE SMRTI NAŠEGA LJUBLJENE IN NEPOZABJENEGA SOPROGA IN OCETA

Victor Opaskar

Li je izdihnil svoje blago dušo in se prenaglo ločil od nas dne 16. januarja, 1937

Edeme let je že minilo, od bridlega spominske dne, ko tako naglo si nas Ti zapustil, dragi soprog in prejubljeni oče. V miru božjem sladko počivaj in večna luč Ti sveti naš.

Žaljuči ostali:

AGNES OPASKAR, soprona, ALBINA RICHTER, hči; VICTOR, sin, Cleveland, O. 17. januarja, 1944.

Pred pol leta pa je njegov